

A KÚRIA
mint felülvizsgálati bíróság

Pfv.VI.21.846/2014/4.szám

A Kúria a Dávid, Stanka, Sziklai Ügyvédi Iroda, ügyintéző: Dr. Stanka Gergely ügyvéd által képviselt CIB Lízing Zrt. felperesnek A Dezső és Társai Ügyvédi Iroda, ügyintéző: Rónayné Dr. Csordás Ilona ügyvéd által képviselt Magyar Állam alperes ellen, általános szerződési feltételekhez kapcsolódó törvényi vélelem megdöntése iránt a Fővárosi Törvényszéken 5.G.43.469/2014. szám alatt megindított és a Fővárosi Ítéltábla 16.Gf.40.589/2014/7. számú ítéletével befejezett perében a jogerős ítélettel szemben a felperes által előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 300.000 (háromszázezer) forint összegű felülvizsgálati eljárási költséget.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s :

A felperes lízingcég, illetve jogelődei a 2004. május 1-től 2014. július 19.-ig terjedő időszakban az egyoldalú szerződés módosítás jogát is tartalmazó általános szerződési feltételeket (ÁSZF) és egyénileg meg nem tárgyalt szerződési feltételeket alkalmaztak a deviza alapú (devizában nyilvántartott vagy devizában nyújtott de forintban törlesztett) szerződéseik esetén.

A felperes keresetében kérte, a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (Törvény) 6. §-a, valamint 11. §-ának (1) és (3) bekezdése

alapján annak a megállapítását, hogy az általa megjelölt időszakban hatályos és a keresetlevélben tételesen felsorolt - az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó - szerződéses kikötések tisztességesek, és így érvényesek. Kérte, hogy a bíróság a per tárgyalásának a felfüggesztése mellett kezdeményezze a Törvény általa hivatkozott rendelkezéseinek az Alaptörvény-ellenessége folytán az Alkotmánybíróság előtti eljárás, míg a nemzetközi szerződésekbe való ütközése miatt, az Európai Unió Bírósága előtti előzetes döntéshozatali eljárás megindítását.

Az alperes a kereset elutasítását kérte.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Álláspontja szerint nem volt szükséges a Pp. 155/B. §-a alapján Alkotmánybírósági eljárás és a Pp. 155/A. §-a alapján az Európai Unió Bírósága előtti előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése. Az ítélet indokolása szerint a felperes nem bizonyította, hogy az általa alkalmazott általános szerződési feltételek megfeleltek volna a Törvény 4. §-ának (1) bekezdése szerinti feltételeknek, ezért nem tudta a tisztességtelenség vélelmét megdönteni.

A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A másodfokú bíróság elfogadta az elsőfokú bíróság álláspontját és nem látta indokát az előzetes döntéshozatali eljárás vagy az Alkotmánybírósági eljárás kezdeményezésének, továbbá a jogvita érdekében is egyetértett azzal, hogy a felperes nem tudta megdönteni a tisztességtelenség törvényi vélelmét.

A jogerős ítélettel szemben a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben elsődlegesen kérte, hogy a Kúria azt az elsőfokú bíróság ítéletére is kiterjedően helyezze hatályon kívül és kötelezze az első fokon eljáró bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára. Másodlagosan kérte a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésével az elsőfokú bíróság ítéletének a megváltoztatását és a keresetnek helyt adó döntés meghozatalát azzal, hogy a referencia kamathoz kötött szerződéses kikötések és a lízingtárgy beszerzésével kapcsolatos rendelkezések nem tartoznak a Törvény hatálya alá. Kérte ennek megfelelően az ítélet indokolásának a megváltoztatását is. Harmadlagosan a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése mellett kérte az elsőfokú bíróság ítéletének a megváltoztatását és az okok elkülönülten történő vizsgálatával részleges érvénytelenség megállapítását, valamint a referencia kamathoz kötött kikötések és a lízingtárgy beszerzésével kapcsolatos szerződéses rendelkezések tekintetében annak a megállapítását, hogy azokra a Törvény hatálya nem terjed ki. Negyedlegesen a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése mellett az elsőfokú bíróság ítéletének a megváltoztatásával kérte annak a

rögzítését, hogy a referencia kamathoz kötött szerződéses kikötések nem tartoznak a Törvény hatálya alá és a lízingtárgy beszerzésével kapcsolatos szerződéses rendelkezésekre a vélelem nem terjed ki. Indítványozta az eljárás felfüggesztése mellett az Alkotmánybírósági eljárás, valamint az Európai Unió Bírósága előtti előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését.

A felülvizsgálati kérelem indokolásában előadta, hogy a jogerős ítélet olyan szerződéses rendelkezést is elbírált, amely nem tartozott a Törvény 4. §-ának (1) bekezdésében meghatározott vélelem körébe. A lízingtárgy vételárának a változása, a beszerzéssel kapcsolatos költségek növekedése és az így megnövekedő finanszírozási szükséglet nem minősül a Törvény szerinti díj, költség vagy kamatemelésnek. Ez a kikötés nem a már rögzített kölcsönösszeg alapján fizetendő terhek megváltoztatását, hanem még a kölcsön folyósítását megelőzően - a lízingügylet keretein belül - a szükséges finanszírozási összeg nagyságát jelenti. A jogerős ítélet által tévesen egyoldalú díjemelést lehetővé tevő rendelkezésnek minősített kitétel mindösszesen azt az esetet rögzíti, hogy amennyiben a lízingtárgy beszerzési ára bármely okból meghaladja az adásvételi szerződésben meghatározott vételárat, akkor a lízingbe vevő köteles a különbözetet a lízingbe adónak megfizetni. A lízingbe vevő a tényleges beszerzési árat köteles megfizetni, így ez a rendelkezés a lízingbe adó részére ténylegesen egyoldalú szerződésmódosítási jogot nem biztosít, nem jelent a lízingbe adónak indokolatlan előnyt vagy többletjogot. Hivatkozott e körben a Ptk. 209. §-ának (5) bekezdésében foglaltakra és a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvényben (régi Hpt.) értelmező rendelkezéseinek 11. pontjára. Ezért kérte a kereseti kérelmeiben az ítélet indokolásából törölni azt a megállapítást, amely szerint „Helytálló volt az elsőfokú bíróság azon megállapítása, hogy ha a tulajdonjog megszerzéséért ténylegesen kifizetett bruttó vételár „bármilyen okból” történő eltérése okot adhat a szerződés módosítására, akkor ez a kikötés tisztességtelen. A felperesi hivatkozás is tartalmazta, hogy a bruttó vételár növekedése a lízingtárgy beszerzéséhez kapcsolódó vételár és kapcsolódó költségek növekedésének jogi sorsát rendezi, a vételár a lízingdíj egyik eleme, ennek folytán a Törvény hatálya erre a kikötésre is kiterjed”. Előadta továbbá, hogy helytelenek a jogerős ítéletnek a referenciakamathoz kötött kamatváltozásokkal kapcsolatos megállapításai is, mert ezek sem tartoznak a Törvény tárgyi hatálya alá, így a tisztességtelenségi vizsgálatra a Törvény alapján nem kerülhetett volna sor. Amennyiben ez mégis szükséges lenne, akkor viszont a kikötések tisztességeségét kellett volna megállapítani.

Jogszabálysértő a jogerős ítélet, mert kizárólag a Törvény 4. §-ának (1) bekezdése szerinti elveket vette figyelembe és teljes egészében mellőzte a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV.

törvény (régi Ptk.) 209. §-ának (6) bekezdésében, a 93/13 EKG Irányelvben, a régi Hpt.-ben és a 275/2010. (XII.15.) Korm. rendeletben (Kormányrendelet) foglalt szabályokat.

Elsődlegesen azt kellett volna vizsgálni az eljárás során, hogy a perbeli ÁSZF-ek a tisztességtelenség hatálya alá tartoznak-e egyáltalán, mert azok a kógens jogszabályi rendelkezéseket tükrözték vissza. Ezen túlmenően a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (elszámolási törvény) rendelkezései az elsőfokú ítélet meghozatalát követően módosították az irányadó jogszabályokat. Az elszámolási törvény 52. §-ának (10) bekezdése szerint forint és devizakölcsönök esetén a 2010. november 27-ét követően közzétett ÁSZF-ek esetében már nem kell vélelmezni a szerződéses kikötések tisztességtelenségét. Az egyoldalú szerződésmódosítási jog gyakorlása és az ezt lehetővé tevő feltételek tisztességessége nem függ a kölcsön pénznyomától, így az ezt követő szerződési feltételek ipso iure tisztességeseek.

Nem lett volna mellőzhető annak figyelembe vétele, hogy a perbeli ÁSZF-ek a tisztességesség melyik alakzata alatt vizsgálhatóak. (Irányelv 3. cikkének (1) bekezdése szerinti általános alakzat vagy az 5. cikk szerinti különös alakzat.) Tekintettel arra, hogy a magyar jogalkotó az egyértelműség és az átláthatóság elvét csak 2009. május 22-én ültette át a joganyagba, ez ezt megelőző időszakra csak a tisztességesség Ptk. 209. §-ának (1) bekezdése szerinti általános alakzata lehetett az irányadó. A jogerős ítélet ezzel szemben kizárólag a Törvényben foglaltakat alkalmazta, ami azonban visszamenőleges jogalkotást valósított meg azzal, hogy olyan elvek érvényesülését kérte számon, amelyek a korábbi időszakban nem képezték a magyar joganyag részét.

Jogszabálysértő a jogerős ítélet a részleges érvénytelenség jogintézmények alkalmazhatósága körében is. Nem közölte, hogy milyen jogszabályhelyre alapozta a részleges érvénytelenség alkalmazhatóságának a kizártságát, a Törvényben ez nem szerepel, annak indokolása pedig kifejezetten el is ismerte a részleges érvénytelenség alkalmazhatóságát. Az elszámolási törvény egyértelmű lehetőségként kezeli a Törvény szerinti perek eredményeként a részleges érvénytelenség esetleges kimondását. Az ilyen tárgyú perekben vannak részlegesen pernyertes felperesek és erről foglalt állást szakmai értekezletén az Országos Bírószági Hivatal és a Kúria is. A részleges érvénytelenség mellőzése ezért sérti a régi Ptk. 239. §-át, a Törvény 11. §-ának (1) bekezdését és 4. §-ának (1) bekezdését.

A jogerős ítélet a Törvény 4. §-a (1) bekezdésének a) - g)

pontjában nevesített elveket sem a törvényben leírtak szerint, hanem a 2/2012. PK véleményben írt többletfeltételekkel együtt értelmezett tartalommal követelte meg a perbeli szerződéses kikötések tekintetében. Felülírta a jogszabályt, holott a vizsgált ÁSZF-ekben az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő feltételek mindegyike megfelelt az összes elvnek. Az ÁSZF-ek megfelelnek a tételes meghatározás elvének, mert az ok-lista tételesen tartalmazza az egyoldalú szerződésmódosításra lehetőséget adó okokat. Megfelelnek az objektivitás elvének is, mert a kikötésekben szereplő ok-lista objektív, a felperes ráhatásától független, általa nem befolyásolható okokat tartalmaz. Megfelelnek továbbá a ténylegesség és arányosság elvének is, mert a kikötésekben szereplő ok-listában megjelölt okok tényleges és arányos szerződésmódosításra adnak okot és lehetőséget. Teljesül a felmondhatóság elve is, mert mindvégig biztosították a szerződés megszüntetésének jogát. Teljesül a szimmetria elve, mert nem kizárt a kétirányú módosítás lehetősége. Az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének való megfelelés tekintetében előadta, hogy a kikötések egyértelműen és világosan tartalmazták, hogy a felperes jogosult a szerződést módosítani és felsorolták az ehhez vezető okokat és feltételeket. Nem sérült az egyértelmű és érthető megfogalmazás elve sem, mert a szerződéses rendelkezések nyelvtani, szerződés szerkesztési szempontból világosak és érthetőek voltak.

A jogerős ítélet azonban az egyértelműség elvét tévesen összevonta az átláthatóság elvével és az átláthatóság elve körében támasztott túlzott kritériumokkal együtt vizsgálata az ÁSZF-ek megfelelőségét. Érvényesült azonban az átláthatóság elve is, mert a fogyasztó előre láthatta, hogy milyen feltételek esetében és milyen mértékben kerülhet sor további terhek reá történő áthárítására. Az átláthatóság elve azonban nem jelent egy plusz feltételt, mert ez egy formai kritérium és azt a kötelezettséget jelenti, hogy a kógens jogszabályi rendelkezésekből, illetve a tisztességtelenség általános követelményéből levezethető tartalmi elemek a fogyasztó számára átlátható módon kell, hogy megjelenjenek a szerződésben. Az átláthatóság nem lehet egy képlet vagy jövőbeni hatások számszerűsített prognosztizációja, hanem egy olyan, a fogyasztó számára konkrétan megjelölt ok, amelynek a jövőbeni változása kézzel foghatóan értelmezhető mértékkel bír a kamatra. A jogerős ítélet által elvárt mechanizmus több esetben nem is készíthető. (A felek pl. nem tudhatják, hogy a jogalkotó a későbbiekben milyen jogszabályt fog hozni, és ezért ennek a hatásai sem írhatóak le.)

A Törvény nem tartalmaz olyan rendelkezést sem, hogy az egyértelmű és érthető megfogalmazás és az átláthatóság elvét kiemelt prioritásként kellene kezelni. Jogszabálysértő e tekintetben is a jogerős ítélet és tévesen került mellőzésre a további hat elv érdemi vizsgálata.

A jogerős ítélet tévesen mérlegelte a bizonyítékokat és kirívóan okszerűtlen mérlegeléssel utasította el a felajánlott bizonyítást. Szükséges lett volna a tanúbizonyítás foganatosítása, mert ez alapján lehetett volna megítélni azt, hogy a kérdéses kikötések a tartalmuk szerint egyoldalú szerződésmódosításra adtak-e lehetőséget vagy valódi változó kamatot létesítettek. Tévesen maradt el a PSZÁF határozatában foglaltak értékelése, mivel a felügyelet a vizsgálata során arra a következtetésre jutott, hogy a felperes általános szerződési feltételei nem sértik a tisztességes követelményét.

Szükséges lett volna az Alkotmánybíróság előtti eljárás, valamint az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése. Hivatkozott e körben arra is, hogy az RWE ügyben hozott döntés szerint, amennyiben valamely területet kógens jogszabály rendez, akkor a jogalkotó elvégezte és jogszabályba foglalta azokat a rendelkezéseket, amelyek a jogok és kötelezettségek egyensúlyának a biztosításához szükségesek. A perbeli esetben a régi Hpt. és a Kormányrendelet megalkotásával a jogalkotó ezt a vizsgálatot elvégezte. Ennek megfelelően a perbeli ÁSZF-ek vizsgálatára csak annyiban lett volna lehetőség, hogy azok megfelelnek-e a kógens jogszabályi rendelkezéseknek.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában való fenntartására és a felperes perköltségben történő marasztalására irányult.

A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott.

A jogerős ítélet az ügy elbírálásához szükséges mértékben feltárt és helyesen megállapított tényállásból helytálló jogi következtetéseket vont le, jogszabálysértés nem történt.

I. Az Alkotmánybíróság eljárása kezdeményezésének szükségtelensége.

Nem volt indokolatlan a felperes Alkotmánybíróság előtti eljárás kezdeményezésére irányuló indítványa. Az Alkotmánybíróság azonban egy másik, de egy azonos tárgyú ügyben már hozott az ebben a perben is felmerült kérdések körében döntést. A 34/2014. (XI.14.) AB határozatával ugyanis elutasította a Törvény egyes rendelkezései alaptörvény-ellenességének a megállapítására és megsemmisítésére irányuló bírói kezdeményezéseket. Megállapította, hogy a Törvény nem sérti a jogbiztonság elvét, a visszamenőleges hatályú jogalkalmazás tilalmát, a tisztességes eljáráshoz és a jogorvoslathoz való jogot. Nem sérült a normavilágosság elve és a bírói függetlenség sem. A határozatnak nem képezte a tárgyát a 2/2014. Polgári jogegységi határozat alaptörvény-ellenességének a vizsgálata, de ha az azon alapuló Törvény nem ütközött a visszamenőleges jogalkotás tilalmába, akkor ez a jogsértés a

jogegységi határozat esetében sem állapítható meg.

Nem volt megállapítható mindezeken túlmenően a tulajdonhoz való jog sérelme sem, mivel az Alaptörvény a törvénytelenül szerzett tulajdont és a tulajdoni várományt nem védi. Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 39. §-ának (1) bekezdésére tekintettel az Alkotmánybíróság döntése mindenkire nézve kötelező, döntése végleges. Az Alkotmánybíróság idézett határozatában foglaltakra tekintettel tehát már okafogyottá vált az alkotmánybírósági eljárás kezdeményezése, ezért ezt a Kúria nem találta megalapozottnak és így ennek az elmaradása sem eredményezett jogszabálysértést az eljáró bíróságok részéről.

II. Az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének sürgőssége, az EU jog értelmezése.

Az Alkotmánybíróság döntésére is figyelemmel nem volt megállapítható, hogy a Törvény bármilyen szempontból ellentétben állna az uniós joggal. A 93/13/EGK Irányelv (Irányelv) 8. cikkének értelmében nem kizárt, hogy a tagállamok az Irányelv által szabályozott területen olyan, a szerződéssel összhangban álló szigorúbb rendelkezéseket fogadjanak el, amivel a fogyasztóknak magasabb szintű védelmet biztosítanak. A 8a. cikk szerinti kötelezettségre vonatkozó előírás a bizottság tájékoztatását szolgálja a tagállami rendelkezésről és annak céljáról. Ez a kötelezettség kizárólag a tagállamok és a bizottság kapcsolatát érinti, nem keletkeztet magánfelek részére olyan jogokat, amelyek megsértése a tájékoztatási kötelezettség elmulasztásával megvalósulhatna. (380/87. sz. Enichem Base ügy, 19-24. pontok, C-235/95. sz. AGS Assedic Pas-de-Calais ügy, 32. pont)

Az Irányelv 3. cikk (3) bekezdése szerint a Melléklet tartalmazza azoknak a feltételeknek a nem teljes körű felsorolását, amelyek tisztességtelennek tekinthetők. A Melléklet 1. pontjának j) alpontja kimondja, hogy tisztességtelen az a szerződési feltétel, amely a szerződésben feltüntetett és érvényes indok nélkül jogosítja fel az eladót vagy a szolgáltatót a szerződési feltételek egyoldalú megváltoztatására. A 2. pont b) alpontja értelmében nem kizárt olyan szerződési feltételek alkalmazása, amelyek szerint a pénzügyi szolgáltató a fogyasztó által fizetendő kamatláb vagy bármilyen más összeg megváltoztatására jogosult, ha erre érvényes indoka van, erről a másik szerződő felet a lehető legrövidebb időn belül értesíti és a fogyasztó jogosult a szerződést azonnali hatállyal felmondani. Mindebből az következik, hogy a kamat, költség, vagy díj egyoldalú módosításának elengedhetetlen feltétele egyebek mellett az is, hogy annak érvényes indoka legyen és tisztességtelen a nem világos, nem érthető, vagy nem átlátható szerződéses kikötés alapján történő egyoldalú emelés.

Nem állnak ellentétben a Törvény rendelkezései az Európai Unió Alapjogi Chartájával sem. Nem sérül a felperes tulajdonhoz való joga vagy gazdasági érdeke abból eredően, ha nincs módja tisztességtelen feltételek alapján egyoldalú kamat, költség vagy díjemelésre. Az uniós és a magyar jog alapján az ilyen kikötések egyaránt semmisek, a fogyasztó számára nem jelentenek kötelezettséget és így ebből a felperes számára sem keletkezhetnek jogosultságok.

Az Alkotmánybíróság a határozatában megállapította azt is, hogy a Törvényben meghatározott keresetindítási határidő nem ütközik az Emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény (Egyezmény) 6. cikkének (1) bekezdésébe. Nem volt kizárt a bizonyítási eljárás során tanú, szakértő meghallgatása, amelyek lehetőségét a Törvény biztosítja, csakúgy mint azt, hogy a felek megfelelően előadhassák az eljárás során az álláspontjukat (AB határozat indokolás 162, 170.).

Nem állapítható meg tehát, hogy a Törvény rendelkezései ellentétben állnának az uniós joggal, nem volt ezért alapos a felperes Európai Unió Bírósága előtti előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránti kérelme.

III. A tényállás kellően feltárt volta, a további bizonyítási eljárás lefolytatásának szükségtelensége.

Az eljárt bíróságok kellő indokát adták a további bizonyítási indítványok elutasításának. Valóban nem mérvadó a kereset elbírálására szempontjából az, hogy a pénzügyi szervezetek állami felügyeletét ellátó PSZÁF az alperes üzletszabályzatát a Kormányrendeletnek megfelelőként értékelte, mert a kifejtettek értelmében ez csupán a szerződési feltétel egy részének, az oklistának a tisztességességét támaszthatta alá. Meg kell jegyezni azonban azt is, hogy a PSZÁF vizsgálatának az eredménye a bíróságot semmilyen módon nem köti, annak a felperesre nézve esetlegesen pozitív eredménye sem jelentené a törvényi vélelem automatikus megdöntését, a kereset megalapozottságát. Nem tanúbizonyítás, hanem egy jogkérdésben való állásfoglalás eredményeként lehet dönteni abban a kérdésben, hogy egy adott kikötés ad-e lehetőséget az egyoldalú szerződésmódosításra. Nem követett el tehát jogsértést az elsőfokú bíróság a tanúbizonyítások mellőzésével. Egyebekben az elsőfokú bíróság helyes indokát adta az egyéb bizonyítási indítványok elutasításának is.

IV. A Törvény hatálya és az abban foglalt törvényi vélelem kiterjedése.

1. Helyesen állapította meg a jogerős ítélet, hogy amennyiben a lízingtárgy tulajdonjoga megszerzéséért kifizetett bruttó vételár

„bármely okból” történő eltérése a szerződésben foglalt összegtől okot adhat a szerződés módosítására, akkor ez a kikötés tisztességtelen. Ez a feltétel ugyanis azt jelenti, hogy a szerződés megkötését követően a felperesnek lehetősége van arra, hogy a lízingdíjat – amelynek a részét képezi a kifizetett vételár és a tulajdon megszerzéséhez kapcsolódó költség – egyoldalú szerződésmódosítás útján felemelje. Elegendő ehhez arra hivatkoznia, hogy az eredeti szerződésben foglaltaktól eltérően a vételár vagy a költség magasabb összeget tett ki. Nem kizárt a lízingtárgy beszerzési árának vagy a megszerzéssel kapcsolatos költségnek az alapos okból történt megemlése, de a jogerős ítélet itt csupán arra hivatkozott, hogy mindezek következtében ennek a feltételnek is meg kell felelnie a tisztességesség követelményének, azaz a Törvényben meghatározott elveknek. A lízingdíj utólagos módosítása folytán tehát az ilyen tartalmú kikötések is a Törvény hatálya alá tartoznak, miután azok lehetőséget adnak a szerződés megkötését követően felmerült költségek vonatkozásában a szerződéses rendelkezések utólagos, egyoldalú megváltoztatására.

2. Az olyan kikötés, amikor a kamatszint a szerződésben meghatározott referenciakamat változásával együtt, automatikusan változik, nem jelent egyoldalú szerződésmódosítási jogot. A perbeli esetben azonban, ahogy azt az elsőfokú bíróság helytállónan kifejtette, a feltételek bekövetkezte esetén a felperes csak „jogosult” volt a módosításra, azaz a tényleges változás a mérlegelésétől és nem automatizmustól függött. Az ilyen tartalmú kikötés tehát a jogerős ítélet megállapításának megfelelően az egyoldalú szerződésmódosítás jogát biztosította a felperes részére, függetlenül attól, hogy a felperes élt-e és ha igen, akkor milyen módon ezzel a lehetőséggel.

V. Az ügyben irányadó Törvény és az egyéb alkalmazandó jogszabályok, az Irányelv, valamint azok értelmezésének kapcsolata.

1. Nem mellőzte a jogerős ítélet az irányadó Törvényen kívüli egyéb jogszabályokat és nem helytálló a felperesnek az a hivatkozása sem, amely szerint az egyértelműség és átláthatóság elve csak 2009. május 22-én került beépítésre a joganyagba, így ezt megelőzően csak a régi Ptk. 209. §-ának (1) bekezdésében foglaltak lehettek irányadóak. A régi Ptk. ugyanis ismerte és a perrel érintett időszak kezdetétől fogva változatlan tartalommal alkalmazni is rendelte a tisztességtelenség fogalmát. Nem tekinthető ezért a jogszabályi körülmények megváltozásának az, ha az Európai Unió Bírósága az EUMSZ 267. cikke szerinti hatáskörébe eljárva, valamely uniós jogszabályra hivatkozva kifejtette, megmagyarázta és pontosította a szabály jelentését és terjedelmét oly módon, ahogyan azt a hatályba lépésének a kezdő időpontjától kezdődően értelmezni és alkalmazni kellett volna. Az így értelmezett szabályt a bíróságok alkalmazhatják, sőt alkalmazniuk is kell az értelmezést

tartalmazó ítélet meghozatala előtt keletkezett jogviszonyokra is.

A Törvény az egyedileg meg nem tárgyalt szerződéses feltételek tekintetében állított fel vélelmet azok tisztességtelensége mellett és speciális eljárási szabályokat alkotott annak megdöntésére. A vélelem tartalmának meghatározása során azonban a Kúria és az Európai Bíróság által felállított elveket alkalmazta, és nem olyan tartalmi követelményeket, amelyek a felperest 2004. május 1-től kezdődően az uniós és magyar jog alapján ne terheltek volna. Az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó jogszabályi környezet 2004. és 2014. év között valóban több szempontból is változott, ezért vizsgálni kellett valamennyi kikötés esetén azt, hogy a jogszabály módosítása a tisztességtelenséget tudta-e orvosolni.

2. Helyesen került megállapításra azonban az, hogy a tisztességtelenség a jogszabályok változása ellenére fennállhat még akkor is, ha esetlegesen a feltételek megfelelnek a Kormányrendeletben vagy a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvényben (régi Hpt.) rögzítetteknek. Ezek a jogszabályok ugyanis nem jelentették a teljes körű szabályozását az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződéses feltételeknek. Lehetnek alapos okai a pénzügyi intézmény egyoldalú szerződésmódosításának, de önmagában az ezeknek az előírásoknak való megfeleléssel a felperes még nem teljesítette a tisztességesség követelményét. A meghatározott ok-lista ugyanis az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tévő kikötésnek csupán az egyik eleme. Alátámasztja ezt az, hogy a Kormányrendelet kizárólag a kamat mértékére hatást gyakorló okokat jelölte meg és semmilyen módon nem rendelkezett a költségekről és díjakról. A kamat tekintetében is csak annyit jelölt meg, hogy melyek azok a feltételek, amelyeknek a bekövetkezte esetén a szerződés egyoldalúan módosítható. Nem rendezte azonban teljes körűen a módosításhoz szükséges egyéb feltételeket, azok meghatározását ugyanis a felek szerződésére hagyta, amelynek vonatkozásában viszont szintén érvényesülnie kell a tisztességesség követelményének. Szükséges tehát a megfelelő és így tisztességes szabályozáshoz a további tartalmi elemek meghatározása is, azaz annak a rendezése, hogy az ok-listában szereplő feltételek bekövetkezte esetén milyen mértékű változás hat ki a fogyasztó fizetési kötelezettségének a módosulására, felmérhetőnek kell lennie az alapján a változás lehetséges mértékének és ismertetni kell a kötelezettségváltozás mechanizmusát. Meg kell felelnie mindennek az átláthatóság követelményének és így a fogyasztó részéről ellenőrizhetővé is kell válnia. A szerződéses kikötésben mindezt a további elveknek megfelelően egyértelműen és érthetően kell megfogalmazni.

VI. A perbeli szerződési kikötések tisztességtelenségének kérdése.

1. Nem kizárt, hogy adott esetben az ok-listában írt egyes feltételek megfelelnek a Törvény 4. §-ának (1) bekezdésében foglaltaknak, míg mások esetében ez nem állapítható meg. Ilyen esetben az adott feltételt el kell hagyni, de a többi érvényben marad és ha a feltétel egyebekben is megfelel a tisztességesség követelményének, akkor az alkalmas a joghatás kifejtésére és így részleges érvénytelenség állhat elő. (2/2012. PK vélemény 8. pont) A Törvény 4. §-a (1) bekezdésének a) pontjában rögzített egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint az e) pont szerinti átláthatóság elvének azonban az egyoldalú szerződésmódosítási jog teljes feltételrendszere tekintetében érvényesülnie kell. Egyéb elvek nem is érvényesülhetnek akkor, ha a fogyasztó nem látja előre azt, hogy milyen mértékben kerülhet sor a terhek reá történő áthárítására vagy azok egyéb módon történő változására az ok-listában szereplő feltételek alapján és milyen mértékű változás milyen változtatást eredményez a fizetési kötelezettségeiben, illetve nincs módja mindennek az ellenőrzésére. Ilyen esetben nem marad olyan az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses rendelkezés, amely elkülönítetten lenne értékelhető és amelynek a tekintetében részleges érvénytelenség lenne megállapítható. A Törvényben meghatározott feltételek konjunktívak, nincs ezért lehetőség arra, hogy a bíróság külön - külön vizsgálja a szerződéses kikötés egyes tartalmi elemeit. Az egyik tartalmi elem érvénytelensége esetén ugyanis a másik sem maradhat érvényes és annak alapján - értelemszerűen - az egyoldalú szerződésmódosításra nincs lehetőség. Nem volt tehát mód a perbeli esetben mindezek alapján a részleges érvénytelenség megállapítására. Ez következik a Törvény 11. §-ának (2) bekezdésében foglaltakból is, amely szerint ha a kikötés nem felel meg bármelyik, a Törvény 4. §-ának (1) bekezdésében megjelölt feltételnek, akkor a keresetet el kell utasítani. Az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó kikötést, a feltételrendszert tehát egységes egészként kell kezelni és a jogerős ítélet helyes megállapításának megfelelően nincs olyan szerződéses kikötés, amely elkülönítetten lett volna értékelhető és amelynek tekintetében a tisztességtelenség vélelmét a felperesnek sikerült volna megdöntenie.

2. A Törvény valóban nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely szerint az egyértelmű és érthető megfogalmazás és az átláthatóság elvét prioritásként kellene kezelni. A kifejtettek értelmében azonban, amennyiben ezek az elvek nem érvényesülnek a feltételrendszerben, akkor a tisztességtelenség vélelmének a megdöntésére irányuló kereset megalapozatlan és a további elvek érdemi vizsgálata szükségtelen. Az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének vizsgálata során a jogerős ítéletben kifejtetteknek megfelelően szükséges, hogy a szerződéskötést megelőzően a fogyasztó a felperes által elé tárt tájékoztatás, iratanyag alapján már olyan helyzetbe kerüljön, hogy ténylegesen és megfelelően fel tudja mérni az általa vállalt kötelezettségeket.

Ebbe a körbe tartozik az is, hogy az átlagfogyasztó számára kiderüljön, a későbbi körülményváltozásokból eredően milyen eljárási rend alapján és milyen többletkötelezettsége keletkezhet. Fel tudja mérni az általa vállalt kötelezettségeket, megismerhesse a változás mechanizmusát és azt, hogy milyen módon van lehetősége az ellenőrzésre.

3. Helyesen állapította meg a jogerős ítélet az egyes szerződéses kikötések vizsgálata során azt, hogy minderre a felperes által alkalmazott általános szerződési feltételek alapján a fogyasztónak nem volt lehetősége. A transzparencia természetesen szoros kapcsolatban áll a Törvény 4. §-a (1) bekezdésének a) pontja szerinti követelménnyel, hiszen ha az átláthatósághoz szükséges tartalmi elemek világos és egyértelmű megfogalmazása hiányzik, akkor a két elv egyike sem érvényesülhet. Az átláthatóság követelménye nem követeli meg, hogy a változás pontos összege, számszerű mértéke előre felmérhető legyen. Az egyoldalú szerződésmódosítás jogára irányuló egyértelműen és érthetően megfogalmazott, átlátható szerződési feltételek azonban - a jogerős ítéletben kifejtetteknek megfelelően - nem kerültek rögzítésre, a felperes ennek megfelelően nem tudta bizonyítani az általa alkalmazott kikötések tisztességeségét.

4. A jogerős ítélet által is leírtaknak megfelelően téves a felperesnek az az álláspontja, amely szerint az elszámolási törvény rendelkezéseire figyelemmel a 2010. november 26. napját követően közzétett ÁSZF-ek tekintetében már nem kell vélelmezni a tisztességtelenséget és ezért azok ipso iure tisztességesnek minősülnek. A perbeli esetben deviza alapú szerződések szerződési feltételeiről volt szó, amelyek tekintetében a Törvény változatlanul fenntartotta a tisztességtelenség törvényi vélelmét. A jogszabályváltozás annyit jelent, hogy forint alapú, valamint devizaalapúnak nem minősülő deviza hitel, kölcsön és lízingszerződések esetében a törvényi vélelem az ÁSZF-ek 2010. november 26-át követően közzétett módosításai esetében már nem áll fenn, így perindításra az ezt követő esetekben már nem a pénzügyi intézmény, hanem az MNB jogosult. Az érintett ÁSZF-ek tekintetében azonban a törvényi vélelem változatlanul fennáll, azok tisztességeségét a bíróságnak vélelmeznie kellett.

Az elsőfokú bíróság egyebekben az ítéletében tételesen cáfolta a felperes hivatkozásait az egyes kérelmezett kikötések törvénynek való megfelelése tekintetében. Ezzel lényegében a másodfokú bíróság is egyetértett, így a Kúria a kifejtettek tekintetével nem látott alapot a jogerős ítéletben foglaltak felülmérlegelésére.

A Kúria mindezek alapján - tárgyaláson kívül meghozott ítéletével - a Pp. 275. §-ának (3) bekezdése alapján a jogszabályoknak megfelelő jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

A Pp. 270. §-ának (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati eljárásban is irányadó Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alapján kötelezte a Kúria az eredménytelen felülvizsgálati kérelmet előterjesztő felperest az alperes javára a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. §-ának (2), (5) és (6) bekezdése alapján alapján, a ténylegesen végzett ügyvédi tevékenységgel arányosan megállapított - és a 4/A. § (1) bekezdése szerint ÁFÁ-val növelt összegű - ügyvédi munkadíjból álló felülvizsgálati eljárási költség megfizetésére.

Budapest, 2014. december 9.

Dr. Kollár Márta s.k. a tanács elnöke, dr. Puskás Péter s.k. előadó bíró, Tamáné dr. Nagy Erzsébet s.k. bíró